

Samenwerken aan vertrouwen: focus op uitvoering

Gemeenten vinden vertrouwen en een betrouwbare overheid van groot belang voor onze samenleving. Zij werken daar iedere dag aan. Het vertrouwen in de overheid staat onder druk, onder andere door problemen of fouten in regels, systemen en organisaties van de overheid. Hierdoor raken mensen in de knel. Tijdens de formatie en in de komende jaren zal vertrouwen prominent op de politieke en maatschappelijke agenda staan. Informatie Tjeenk Willink refereerde er al aan in één van zijn eerste persconferenties.

Inwoners zien maar 1 overheid. Het rapport 'Als één overheid, slagvaardig de toekomst tegemoet' benadrukt dit ook. Het stelt dat alleen door gestructureerd en integraal samen te werken de Nederlandse overheden de grote opgaven van de toekomst aan kunnen. Daarbij zijn overheden niet gelijk, maar gelijkwaardig. Iedere overheid heeft eigen rollen, inhoudelijke posities en belangen. En iedere overheidsorganisatie vormt een individuele schakel in het grotere geheel. Daarmee hebben ook gemeenten een belangrijke rol in het vinden van gezamenlijke oplossingen.

Het rijk werkt aan de versterking van de uitvoering in "Werk aan Uitvoering". Gemeenten zijn hier nu ambtelijk op aangehaakt. In de kabinetsreactie op het rapport "Ongekend onrecht" over de kinderopvangtoeslag worden concrete voorstellen gedaan voor het verbeteren van (de randvoorwaarden voor) de uitvoering, inclusief een budgettair kader van € 0,8 miljard structureel. Het rijk zet ook in op de continuering van de Ministeriële en Ambtelijke commissie Uitvoering. Hierbij wordt voor het vervolg een meer interbestuurlijke aanpak voorzien.

Gemeenten ervaren dagelijks de effecten van overheidssystemen en -processen die niet goed op elkaar aansluiten of vanuit verschillende werkelijkheden tot stand zijn gekomen. Ook zij zien een versterkte *focus op uitvoering* als noodzakelijk. Zo'n focus vraagt om een overheid die zijn rol met een menselijke maat kan vervullen, met regels en uitvoering die er zijn voor de mensen en niet andersom.

Gemeenten hebben met betrekking tot de uitvoering verschillende rollen. Zij voeren deels rijksbeleid uit, hebben zelf politiek mandaat om beleid te bepalen en uit te voeren en besteden een deel van de uitvoering uit aan andere organisaties. Gemeenten hebben daarmee een rijke uitvoeringservaring. Zij willen dan ook een actieve rol nemen, zowel bestuurlijk als in de uitvoering.

Inzet voor de formatie en gesprekken met het rijk

Gemeenten willen vroegtijdig en direct bij de kabinetsformatie en de uitwerking van een nieuw regeerakkoord worden betrokken. En ze willen intensief betrokken zijn bij de besluitvorming over en uitwerking van maatregelen in trajecten zoals "Werk aan Uitvoering" en "Als één overheid" over de interbestuurlijke en financiële verhoudingen.

Hierbij kiezen gemeenten in hun "Focus op uitvoering" voor de volgende hoofdpunten:

- Gemeenten ondersteunen de versterking van de uitvoering. Zij werken hier zelf dagelijks aan en zijn belangrijke bestuurlijke en uitvoeringspartners voor het rijk, zelfbewust en met oog voor inhoud en randvoorwaarden. Over uitvoering praten kan niet zonder gemeenten. In lijn met de Wet Decentraal Bestuur uit "spoor 2" van de inzet voor de kabinetsformatie wordt dit naar de toekomst geborgd.
- Beleid en uitvoering kunnen en mogen geen gescheiden werelden zijn. In de gesprekken met het rijk en andere overheden over een betere uitvoeringspraktijk zetten gemeenten het volgende centraal: het doorlopend toetsen van nieuwe wet -en regelgeving op maatschappelijke impact, financiële en andere randvoorwaarden; de versnelling van de digitale agenda; en het zorgen voor minder gedetailleerde regelgeving.
- Gemeenten pleiten ook voor een oplossing voor mensen die niet de juiste weg of steun weten te vinden in het systeem, of juist door het systeem in de problemen raken. Zij hebben recht op een persoonlijke benadering die bestaat uit een luisterend oor, integrale ondersteuning en een helder perspectief
- Daarnaast dragen gemeenten uit dat ze zelf iedere dag aan hun uitvoeringskracht werken, aan de ene kant door vanuit eigen autonomie lokaal maatwerk te leveren en aan de andere kant door samen te werken aan standaarden en waar wenselijk aan gezamenlijke gemeentelijke uitvoering.

Passage voor het regeerakkoord

Om bovenstaande inzet voor de formatie politiek-bestuurlijk te verankeren stellen gemeenten voor de volgende passage in het regeerakkoord op te nemen:

De burgers in Nederland moeten de overheid, ook fysiek, kunnen vinden en daarop kunnen vertrouwen. Zij moeten hulp en steun krijgen als zij in een kwetsbare positie zitten. En ze moeten niet (verder) in de knel raken door problemen of fouten in regels, systemen of organisaties van de overheid.

Dat betekent dat politiek, beleid en uitvoering geen gescheiden werelden meer kunnen en mogen zijn. Deze regering maakt werk van een kwaliteitsslag in de uitvoerbaarheid van beleid en wetgeving. De ambities moeten realistisch zijn en bijdragen aan de gewenste maatschappelijke effecten. En deze regering zal zich bij het maken van wetten, ministeriële regelingen en beleidsregels telkens de vraag stellen of deze kaders een daadwerkelijke bijdrage leveren aan de vooraf gestelde doelen.

Deze regering werkt daarvoor samen met de decentrale overheden en alle andere bestuursorganen om een gezamenlijke inspanning op dit terrein te leveren. Zo dient er samen beter en vaker getoetst te worden of de beoogde maatschappelijke effecten nog actueel, relevant en haalbaar zijn. De regering stelt zich actief op om vooraf vast te stellen en doorlopend te evalueren of beleid en wetgeving uitvoerbaar, uitlegbaar en juridisch houdbaar zijn binnen de regels van onze rechtsstaat.

Samen aan de slag: concrete aanpak

Gemeenten willen samen met alle overheden concrete stappen zetten om met de focus op uitvoering het vertrouwen in de overheid te versterken. Hieronder zijn daarvoor een aantal voorstellen uitgewerkt om als overheden samen aan de slag te gaan met het verbeteren van de uitvoerbaarheid van wetten en beleid, het zorgen voor **een gezamenlijke oplossing** voor inwoners in een kwetsbare positie en het versterken van de uitvoeringskracht van onze organisaties. Deze voorstellen bouwen voort op de adviezen van diverse recente rapporten en de ervaringen uit een aantal (goede) voorbeelden van samenwerking aan uitvoering tussen overheden.

Voorbeelden van samenwerken aan uitvoerbaarheid

TOZO-regeling

Bij de totstandkoming van de TOZO-regeling hebben rijk en gemeenten intensief samengewerkt waarbij uitvoeringsaspecten zwaar zijn meegenomen. Beleid is aangepast om de uitvoerbaarheid te vergroten. Dat heeft geleid tot een snelle en uitvoerbare regeling. Voor de langere termijn blijkt wel dat sommige afspraken concreter hadden moeten worden uitgewerkt en dat langdurige politieke steun voor de initiële uitgangspunten van groot belang is.

I-Sociaal Domein

Bij de decentralisaties zijn administratieve lasten vergroot. In het i-Sociaal Domein wordt door betrokken partijen door de hele keten heen samengewerkt om gezamenlijk bruikbare standaarden te ontwikkelen om de administratieve lasten te beperken.

Informatie Beveiligingsdienst

Door gemeenten opgezet om de gezamenlijke kracht van informatiebeveiliging te vergroten. Inmiddels is de IBD de sectorale CERT/CSIRT voor alle Nederlandse gemeenten en schakelpunt met het NCSC. Een initiatief van onderop vanuit de uitvoering om veiligheid te vergroten.

Verbeteren van de uitvoerbaarheid van wetten en beleid

- We gaan als overheden samen de uitvoeringstoetsing anders inrichten. We hanteren daarbij de volgende uitgangspunten:
 - Eerder toetsen (vooraan in het beleidsproces)
 - Vaker toetsen (meermaals gedurende beleidsproces)
 - Beter onderbouwd toetsen (bijvoorbeeld door te werken met scenario's, modellen, digitale tweelingen)
 - Samen / in de keten toetsen (over overheidslagen en door kolommen heen)
- De uitvoeringstoetsing omvat niet alleen financiering, maar ten minste ook bevoegdheden, informatie, kennis/kunde, mensen (personeel), met bijzondere aandacht voor regionale oplossingen en digitalisering.
 - De vernieuwing van de uitvoeringstoetsing wordt ontwikkelingsgericht aangepakt. We selecteren als overheden samen enkele inhoudelijke casussen om deze nieuwe uitvoeringstoetsing vorm te geven, te testen en aan te scherpen. We kijken daarvoor zowel naar casussen uit het sociaal domein als uit het fysiek domein.
 - Op basis van de uitvoeringstoetsing kunnen voorstellen voor vereenvoudiging en verbetering van voorgenomen (nieuw) en bestaand beleid en regelgeving gedaan worden richting politiek en bestuur. Wetgeving wordt daarbij ook getoetst aan de Aanwijzingen voor de regelgeving en aan de Algemene beginselen van behoorlijk bestuur uit het bestuursrecht.
 - We richten als gezamenlijke overheden actieteams in voor urgente issues. Deze teams krijgen de ruimte om op basis van signalen over problemen van burgers te onderzoeken of en hoe deze tot nieuwe inzichten, nieuwe verbanden, nieuwe opvattingen en nieuw handelen moeten leiden. Klachtenbalies en ombudsfuncties krijgen hierin een directe lijn, zodat hun signalen over burgers die klem zitten tussen verschillende soorten wet- en regelgeving direct kunnen worden opgepakt.
- We zetten ons als gezamenlijke overheden krachtig in voor het versnellen van de digitale agenda. Dit is in lijn met het traject "Werk aan uitvoering" en de gezamenlijke inspanning van de decentrale overheden in spoor 3 van de VNG-inzet voor de kabinetsformatie.

Zorgen voor een gezamenlijke oplossing voor inwoners in een kwetsbare positie

Als gezamenlijke overheden zorgen we voor een gezamenlijke oplossing voor mensen die kwetsbaar zijn of die in de knel raken in of tussen onze organisaties. Dat betekent onder andere dat we zorgen voor persoonlijke en integrale ondersteuning, met een menselijke maat. Dat vraagt onder andere om een menselijk gezicht en menselijk contact en om intensieve samenwerking tussen de verschillende overheden.

In lijn met het *Handelingsperspectief Toekomstbestendige Dienstverlening* uit het traject "Werk aan uitvoering" onderzoeken we als gezamenlijke overheden welke scenario's denkbaar zijn voor het vormgeven van integrale dienstverlening. Bijvoorbeeld door de inzet van casemanagers voor mensen die tussen wal en schip (driegen te) vallen. Of door een integrale (overheidsbrede) loketfunctie te organiseren die dat borgt. Dit vraagt veranderingen van en afspraken over verantwoordelijkheden, mandaat en budget.

We spreken als gezamenlijke overheden af dat het rijk zorgt dat hier experimenteerruimte voor komt. Hierbij valt te denken aan pilots, proeftuinen en het verder uitwerken van verschillende scenario's samen met grote uitvoeringsorganisaties. In deze pilots onderzoeken we ook de relatie en verhouding tussen maatwerk en rechtmatigheid.

Versterken van de uitvoeringskracht van onze organisaties

We investeren samen in de uitvoeringskracht van de overheid. Dat doen we samen als gemeenten via Samen Organiseren en de Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU), die bijdraagt aan:

- Ruimte creëren voor lokaal maatwerk en autonomie
- Bundelen van schaarse kennis en expertise
- Samen sterk staan in gesprek met rijk, ketenpartners en markt
- Realiseren van efficiency-voordelen

Dat doen we samen als één overheid, langs de lijnen van het rapport 'Als één overheid, slagvaardig de toekomst tegemoet'.